

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“) predkladá návrh vyhlášky Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky č. .../2027 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách pri preprave rádioaktívnych materiálov a o schválení typu prepravného obalového súboru (ďalej „návrh vyhlášky“) na základe splnomocňovacieho ustanovenia § 15 ods. 4 a § 15 ods. 14 zákona č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „atómový zákon“).

Atómový zákon ustanovuje, že preprava rádioaktívnych materiálov podlieha povolovaciemu režimu a že typ prepravného zariadenia, v ktorom sa preprava uskutočňuje, podlieha schváleniu úradom. Zároveň zákon výslovne počíta s tým, že podrobnosti o požiadavkách pri preprave rádioaktívnych materiálov a o dokladoch potrebných na schválenie typu prepravného zariadenia ustanoví vykonávací právny predpis.

Predložený návrh vyhlášky sleduje predovšetkým cieľ vytvoriť moderný, systematický a odborne presný vykonávací rámec pre prepravu rádioaktívnych materiálov, ktorý zohľadňuje vývoj medzinárodných technických štandardov, nové bezpečnostné a bezpečnostno-ochranné riziká, ako aj potrebu detailnejšie upraviť dokumentačné a organizačné aspekty prepravy.

Doterajšia právna úprava už neposkytuje v plnom rozsahu dostatočný základ pre riešenie všetkých aplikačných otázok, ktoré sa v oblasti prepravy rádioaktívnych materiálov vyskytujú. Ide najmä o multimodálnu prepravu, preverovanie súladu, systém manažérstva pre prepravu, cielenú úpravu fyzickej ochrany podľa bezpečnostných kategórií, využívanie digitálnych systémov pri sledovaní prepravy a o riadenie starnutia prepravných obalových súborov.

Návrh vyhlášky preto upravuje predmet a rozsah právnej úpravy, vymedzuje základné pojmy, ustanovuje väzbu na medzinárodné predpisy o preprave nebezpečných vecí, upravuje zodpovednosť pri preprave a systém riadenia, ustanovuje obsah bezpečnostnej dokumentácie, dopĺňa podmienky prepravy vrátane multimodálnej prepravy, zavádza osobitnú úpravu fyzickej ochrany pri preprave a upravuje rozsah dokumentácie na schválenie typu prepravného obalového súboru.

Významným prvkom návrhu je výslovné prepojenie vnútroštátnej právnej úpravy s medzinárodnými predpismi o preprave nebezpečných vecí. Tieto predpisy predstavujú základný technický rámec pre klasifikáciu rádioaktívnych materiálov, limity aktivít, konštrukčné požiadavky na obalové súbory, skúšobné podmienky, kategorizáciu zásielok, označovanie a prepravnú dokumentáciu. Návrh vyhlášky na tento rámec nadväzuje a v rozsahu potrebnom pre vnútroštátny výkon dozoru ho dopĺňa o prísnejšie alebo podrobnejšie požiadavky tam, kde to vyžadujú osobitosti jadrovej bezpečnosti, radiačnej ochrany alebo fyzickej ochrany.

Návrh zároveň rešpektuje väzbu na právnu úpravu radiačnej ochrany a nezasahuje do pôsobnosti orgánov radiačnej ochrany. Program ochrany zdravia pred nepriaznivými účinkami

ionizujúceho žiarenia má komplementárny charakter a slúži na zabezpečenie toho, aby držiteľ povolenia pri plánovaní a vykonávaní prepravy systematicky riadil expozície pracovníkov a verejnosti, monitorovanie kontaminácie a pripravenosť na radiačné udalosti.

Osobitný význam má úprava fyzickej ochrany pri preprave rádioaktívnych materiálov. Návrh vychádza z odstupňovaného prístupu podľa bezpečnostnej kategórie prepravovaného materiálu a zohľadňuje nielen riziká náhodného poškodenia zásielky, ale aj riziká úmyselného neoprávneného zásahu, sabotáže alebo odcudzenia. Tomu zodpovedá úprava bezpečnostného plánovania trasy, komunikačných a monitorovacích systémov, dispečerského sledovania, súčinnosti s Policajným zborom a preverovania účinnosti bezpečnostných opatrení formou cvičení.

Ďalšou významnou novinkou návrhu je zavedenie požiadaviek na riadenie starnutia prepravných obalových súborov. Jedným zo záverov misie Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (ďalej len „MAAE“) bolo zaistiť, aby hodnotenie mechanizmov riadenia starnutia bolo súčasťou povoľovacieho procesu pre obalový jadrový rádioaktívny materiál a obalový rádioaktívny materiál v súlade s bezpečnostnými štandardmi MAAE SSR-6 (Rev. 2). Cieľom je zabezpečiť, aby sa bezpečnostné funkcie obalového súboru neposudzovali len v okamihu schválenia typu, ale počas celej doby jeho používania, a aby sa degradácia materiálov, komponentov a systémov včas identifikovala, monitorovala a riadila. Ide o dôležitý preventívny prvok, ktorý znižuje riziko, že pri opakovane používaných alebo dlhodobo skladovaných obalových súboroch dôjde k zlyhaniu bezpečnostných funkcií v dôsledku nepoznaného alebo podceneného starnutia.

Návrh vyhlášky má bezpečnostný a preventívny charakter. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby každá preprava rádioaktívneho materiálu bola pripravená, vykonaná a ukončená spôsobom, ktorý chráni pracovníkov, obyvateľstvo a životné prostredie, zachováva integritu zásielky a zároveň znižuje pravdepodobnosť straty kontroly nad prepravovaným materiálom.

Návrh vyhlášky je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a zákonmi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie, ako aj so splnomocňovacím ustanovením príslušného zákona, na vykonanie ktorého sa táto vyhláška vydáva.

Predložený návrh vyhlášky nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, ani vplyvy na informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy pre občana, životné prostredie, ani žiadne sociálne vplyvy, či vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Návrh vyhlášky nebude mať vplyv na podnikateľské prostredie.